

I. 425. 17

Q. D. B. V.

DISSERTATIO INAUGVRALIS
IVRIDICA,

DE
ECCLESIA MATRE,

QVAM
SVB PRAESIDIO
ALTISSIMI,

EX DECRETO
MAGNIFICI
ICTORVM ORDINIS,

IN
INCLVTIS ATHENIS NORICIS,
SVMMOS IN VTROQVE IVRE
HONORES AC PRIVILEGIA DOCTORALIA
RITE LEGITIMEQVE PROMERITVRVS
SOLENNI ERVDITORVM EXAMINI
SVBMITTIT,

DIE XXX. OCTOBR. A. C. MDCCXIII.

IOHANNES CHRISTOPHORVS
BAVMGAERTNER,

BRIXENSTADIO-FRANCVS,
ILLVSTRISSIMI AC CELSISSIMI COMITIS
CASTELLO-RVDENHVSANI CONSILIARIVS.

ALTORFI NORIC. LITERIS IOD. GVIL. KOHLESII, ACAD. TYPOGR.

DISSELTATIO IN IURIS
IURIDICA

DE
ECCLESIA MATRE

ALTISSIMA

ICTORVM ORDINIS

IN
SYMMONIA VITRO
HONORIS & PRIVILEGII DOCTORIA
SOLVANT EX

JOHANNES CHRISOPHORVS
BAYNOR

DE
STREITZ
STREITZ

ILLVSTRISSIMO ET CEL-
SISSIMO
SACRI ROMANI IMPERII
COMITI AC DOMINO,
DOMINO
IOHANNI FRIDE-
RICO,
COMITI ET DOMINO
DE CASTELL,
FEVDORVM INDEQVE DEPENDENTIVM
REGALIVM COMMVNIVM S. R. I.
COMITATVS CASTELLANI ADMINISTRATORI
OPTIMO,
DOMINO SVO CLEMENTISSIMO;

ILLVSTRISSIMO ET CEL-
SISSIMO
SACRI ROMANI IMPERII
COMITI AC DOMINO,
DOMINO
CAROLO FRIDERICO
GOTTLIEB,
COMITI ET DOMINO
DE CASTELL,
LEGIONIS BRANDENBURGICO-
ONOLDINAE PRAEFECTO,
POTENTISSIMIQUE POLONIA-
RVM REGIS GENERALI CASTRORVM
MAIORI,
DOMINO SVO CLEMENTISSIMO;
VT ET

ILLVSTRISSIMO ET CEL-
SISSIMO

SACRI ROMANI IMPERII

COMITI AC DOMINO,

DOMINO

VVOLFANGO

GEORGIO,

COMITI ET DOMINO

DE CASTELL,

ILLVSTRISSIMAE, PISSIMAE

OPTIMAEQVE PARENTIS

OPTIMO FILIO,

DOMINO SVO CLEMENTISSIMO,

DISSERTATIONEM HANC INAUGURALEM

IN

PERPETVVM HVMILLIMI CVLTVS, NEC NON GRATI
AC DEVOTIANIMI TESSERAM ATQVE MONVMENTVM,

CVM SVBIECTISSIMA SVI COMMENDATIONE,

EA, QVA PAR EST, VENERATIONE

OFFERT ATQVE DEDICAT

ILLVSTRISS. EXCELLEN-
TIARVM SVARVM

DEVOTISSIMVS CVL TOR
ET HVMILLIMVS CLIENS

IOHANNES CHRISTOPHORVS BAVMGAERTNER.

PRAEFATIO.

Vano Deorum cultui deditam Antiquitatem Pietati sacellum dedicasse Roma eo in loco, quo mulier habitaverat, quae cultu, non in Deos, sed in patrem, vel, ut alii volunt, in matrem, ubera captiva subministrando, fuit insignis, ex Historia constat. Hinc etiam omnibus pietatis rationem constare, eandemque inter matrem & filium, secundum naturam salvam esse debere, Leges Romanae praecipunt. vid. L. I. pr. & §. i. ff. de obseq. par. & patr. praest. Hanc vero pietatem & reverentiam non tantum parenti naturali, verum etiam Ecclesiae, tanquam spirituali, ut praestemus, multae rationes suadere videntur. Huic enim aequae ac illi dulcissimum pia & benefica Matris nomen sacratissimi tribuerunt Imperatores, quando nimirum in L. 14. C. de SS. Eccles. & quidem in fin. pr. illam religionis & fidei, & in L. 16. sub fin. C. cod. pietatis & Christianorum orthodoxae religionis omnium matrem vocant. Nec Jus Pontificium hac in parte contrariam fovet sententiam, dum can. 19. caus. 24. qu. 1. asseritur, illum non posse habere Deum patrem, qui Ecclesiam non habet matrem. Optimo autem

jure Ecclesiam suavissimo matris nomine gaudere
 quilibet benefacta abs illa sibi exhibita grato animo
 considerans & perpendens mecum fatebitur. Hac
 enim parentis optima instar, nos simul atque nati
 sumus, in gremium suum recipit, sordibusq; peccati
 squalidos sancto baptismatis fonte abluit: Hac lacte
 dulcissimo verbi divini nos recreat: Hac nos docet,
 quam ratione Sanctissimum Numen pia & ca-
 sta mente sit colendum atq; adorandum: Hac nobis
 media ad salutem sempiternam ducentia suppedi-
 tat, epulisq; sacratissimis animas nostras satiat:
 Hac deniq; nunquam gremium redeunti claudit,
 c. 4. de Hæret. in 6. q. 4. De Ecclesia igitur Matre,
 cœtum fidelium in se continente, lineas quasdam
 ducere, leviq; penicillo illam adumbrare, ex Indultu
 Magnifici Fructorum Ordinis mihi est permissum
 atq; liberaliter concessum. Prius vero quam iter
 propositum ingrediar, Te D. T. O. M. summum
 Ecclesiarum Presidem & Episcopum precibus sup-
 plicibus adeo, velis & hunc conatum meum, &
 omne id, quod in posterum Sanctissimo Tuo auxilio
 fretus suscepturus sum, exoptato coronare sine, atq;
 imprimis omnes officii mei actiones eò dirigere, ut
 in sacro-sancti Nominis Tui Gloriam, proximi
 utilitatem, meamq; temporalem & sempiternam
 vergant salutem.

In

In nomine Summi Patris, Filii, ac Spiritus Sancti, quorum unam Deitatem sub pari Majestate & sub pia Trinitate credimus & veneramur.
L. I. in fin. pr. C. de Summ. Trinit.

CAP. I.

versatur circa Rubricam, ejusque Etymologiam, Synonymiam & Homonymiam sistit.

§. 1.

Est saluberrimum Jcti Caji monitum, quod in *L. I. ff. de O. F.* extat, negligam, illotisque manibus materiam dissertationis meae aggredi videar, juxta ordinem consuetum incedere, inque titulum thematis mei inquirere constitui, egregium Vlpianum ducem sequens, qui in *L. I. pr. ff. d. F. & F.* pari modo a nomine Juris orditur. Primo autem loco vocabulum Ecclesiae ratione originis considerandum venit, quod natalium suorum splendorem Graecis debet, & abs Latinis civitate donatum fuit. Derivatur illud *ἔκ τῆς ἐκκαλίας, evoco,* & quidem abs hujus verbi persona secunda praeteriti passivi *ἐκκέκλησαι*, quoniam nimirum Ecclesia est quasi evocativus quidam coetus, unde *ἐκκλησιάζειν, concionari.* Joh.
 A 3 Ger

Gerhard. *Tom. 5. Loc. Theol. c. 1. de Eccles. p. 218.* Selden. *de Synedr. l. 1. c. 9. p. 275.* Germanis dicitur *Kirch* & hoc modo vel a voce Græca *κῆρυξ*, *concionor*, vel, si per *η* scribatur, a *κύριον*, *Dominicum*, originem ducit. B. Dn. Linck *in dissert. de Encan. templ. p. 1. §. 6.* ut vel hac de causa, tradente Eusebio, Christianorum templa olim vocata fuerint *Dominica*, quoniam illa ad Dominum omnium Dominorum pertinent, inque ipsius gloriam & laudes, quas Domino Deo exhibere omnes debemus, *L. 1. C. de Offic. Praefect. Afric.*, congregationes fidelium ibidem instituantur.

§. II.

Sicut vero Ecclesia, ita etiam Mater natales suos Græciæ acceptos fert, a *Μήτηρ* descendens, cumque multis aliis abs Latio fuit adoptata. Dores juxta genium Linguae suæ *Μήτηρ* efferunt, & a *μῆτω*, *vehementer cupio* abs magno scilicet in sobolem studio & amore, *σοφῆν* vocant, deducere amant. Et forsan cana Antiquitas Deas suas propterea Matres appellavit, prout hoc de Aurora, quam Matrem Matutam, & de Tellure, quam Matrem Magnam, omnia animalia sinu suo foventem & nutrientem vocabat, testatur Rosin. in *Ant. Rom. L. 2. c. 4. p. 97.* Ecclesiæ vero Matris nomen tributum fuit, vel, quia sicut mater pro redemptione filiorum sua vendit bona: Ita quoque Ecclesia pro captivis sibi subiectis dotem suam alienat. Cardin. Tusch. *Tom. 3. concl. 2. n. 2. vel,* quoniam Matris naturalis instar abs filiali Ecclesia jure meritoque debitum exigere potest honorem & reverentiam. Beat. Dn. Linck *d. Diss. n. 16.*

§. III.

§. III.

Si jam plura vocabula, idem, quod Ecclesia, significancia conquirere volumus, sese offert 1.) aedes sacra, ad discrimen aedis profanae, monente ita Fabro in suo *Thef. ad hanc voc.* quamvis non inficias eat, frequentius in singulari pro sacro usurpari aedificio; 2.) Templum, quod apud Ethnicos propter vota suscepta, rebus ex animi sententia peractis, condebatur, conditum Numini dedicabatur abs eo, qui id vovisset, tandem abs auguribus inaugurabatur. Rosin. in *Antiquit. Rom. L. 2. c. 2. p. 83.* Veteres autem Christiani abhorruerunt hanc vocem, tanquam Gentilem & superstitione plenam, & Templorum cultum pro cultu Gentilitio usurpatum fuisse, ex *L. 2. C. de Apost. liquet*; 3.) Dominica, unde procul dubio ein Dohm venit, quamvis Molan. *Tract. de Canonic. L. 3. c. 3.* mavult deducere à *Wis. Dohm*/per syllabae abjectionem accelerandae pronunciationis ergo, quasi plene dicas, *Wis. Dohm Kirche*. Struv. in *Diss. de dedicat. templor. c. 1. n. 30.* 4.) Basilica, *cap. Nunc autem ad Basil: X. de Rel. Dom.* cum Rex omnium Regum *Βασιλεὺς τῶν βασιλέων* ibidem omni venerationis cultu celebretur, ejusdemque palatium sit. *can. non oportet 4. Dist. 42. §.)* *Μαγίστρων*, nimirum primis Christianis sub Tyrannis & Imperatoribus Ethnicis viventibus nulla templa erant, verum speluncas & antra sacris suis deputarant, quod fatum etiam Hussitæ quondam experti fuerunt, HILDEBRAND. *de sacr. publ. primit. Eccl. c. 2.* Tempore Constantini M. deinde caput suum extulerunt, & iis in locis, ubi Martyres fidem Christianam sanguine suo obsignaverant, plerumque convenerunt, atque ibi postea in memoriam Martyrum sepul-

sepulorum templa extruxerunt , quæ Martyria vocabantur. Insignis hac de re locus est ap. August. *L. 22. de civit. Dei c. 18.* Et quemadmodum Imperator Constantinus μέγα μαγρόσιον Servatoris nostri sepulchro superstruxit, Sozomen. *L. 2. c. 26.* & Struv. *d. c. 1. §. 31.* Ita etiam posteri ejus & successores tumulos Christi militum splendidis templorum tectis condecorarunt. *conf. Not. Baron. ad Martyrol. d. 6. Julii.* Documenti loco inter innumera alia esse potest splendidissimum illud Franciæ orientalis templum , Novum scilicet Herbipolense Monasterium , quod sancti Francorum orientalium Apostoli Kiliani sanguis purpuravit, (ut verbis Patris Ignatiani Nicol. Serarii *in Gest. S. Kiliani sub fin. præf. & in vit. ej. p. 9.* utar) mors immortalitati consecravit. 6.) Monasterium, unde Germanorum Münster / Lehmann, *in Chron. Spir. L. 2. c. 33.* quorum multa gloriosissimus Imperator Carolus M. in Saxonia condidit, teste Cranzio *L. 6. c. II. & L. 9. c. 33.* Reliqua Ecclesiæ synonyma qui legere desiderat, adeat *dict. diss. Struv. & Calvöri Rit. Eccles. part. 2. sect. 1. c. 1. §. 25.*

§. IV.

Redeamus jam ad vocem Matrem , quæ Germ. dicitur die Mutterfirch / Ecclesia Matrix, *cap. ad audientiam. X. de Eccl. adif.* Major & Baptismalis. Calvin. & Schard. *in Lex. Jur. sub voce: Ecclesia Matrix.* Barb. *vet. decis. & Conf. Can. Tom. 2. L. 3. vot. 117.* Item principalis, Merl. *dec. S. R. R. dec. 798. n. 18.* Capitalis, Card. du Fresne *in Gloss. sub voc. Matrix.*, ubi quoque allegat Authorem, qui mentionem facit Ecclesiæ nutricis , putat tamen hanc lectionem esse erroneam & substituendam esse vocem Matricis, Cathedralis , ratione scil. habita ad Ecclesiam vel Parochia-

rochiam vel collegiatam sibi subiectam. Tunc enim templum Cathedrale genuina significatione dicitur Matrix. *c. venerabilis 22. d. V. S. & Brunnem. Jurisp. Eccl. L. 2. c. 2. §. 2.* Curata, Plebana & Metropolitana. Favin. *Decis. Rot. 272.* Rationes harum denominationum videri possunt apud modo alleg. authores aliosque Juris Canonici Scriptores & Illustratores, qui maxima ex parte in eo consentiunt, Ecclesiam matrem inde ita appellari, quod Matris carnalis instar filiam sibi gignat. Car. du Fresne. *d. l.* Baptismalem propter infantes in illa baptizandos, Curatam vel propter accolae baptismata, copulationes matrimoniales & funera ibi celebrantes. Mulz. *in Tr. de Repraes. Imp. Maj. L. 2. c. 33. membr. 3. n. 23.* vel quia parochus tanquam animarum curator, de *Seeßen-Sorger* penes Matrem habitat.

S. V.

Quod jam Ecclesiae vocem ratione significationis concernit, illa est vel interna, quae societas dicitur inter Deum ac hominem spiritualis, estque princeps, primaria ac fundamentalis Ecclesiae species: vel externa, quae nihil aliud involvit, quam externam inter homines communionem, quoad formulam confessionis & regiminis, continetque quandam imperfectionem & graduum & partium. Schilter. *in Tr. de libert. Germ. Eccles. L. 1. c. 2. §. 6. & 7.* Deinde significat coetum ac conventum hominum per praedicationem verbi, administrationem sacramentorum ex mundo ad Regnum Dei vocatorum, & agnoscentium & colentium Deum creatorem caeli & terrae, unum in essentia, trinum in personis, quibus etiam promissa est salus aeterna propter Christum, quem

B

fide

fide apprehenderunt & secuti sunt. Brunn. *Jurispr. Eccles.* L. 1. c. 1. §. 1. Brevius : Ecclesia hoc sensu significat populum Christi. Carpzov. *Jurispr. Eccl.* L. 2. Tit. 22. def. 334. n. 1. *can. Ecclesia de cons. dist. 1.* Improprie vero & *καταχρηστικῶς* pro loco conventus sive ædificio sacro accipitur per tot. t. X. de *Eccl. adif. Rubr. tit. l. d. s. s. Eccl.* ubi Alciatus n. 1. inquit : *Ecclesia est domus divina ad sacramenta administranda, preces faciendas & Divina officia celebranda, Deo dicata.* Et hoc sensu Ecclesiam hic accipimus. L. 46. s. de *Episc. & Cler. & Carpz. d. l. conf. Slevogt. in Tr. de union. Eccl. c. 1. n. 2. & Brunnem. c. l. n. 2.*

§. VI.

Quoad Homonymiam Ecclesia mater varias admittit æquivocationes. Primo enim Ecclesia Romana, non Lateranensis illa, pro tota Ecclesia Catholica accepta se Matrem omnium jactat. Deinde Ecclesia quævis cathedralis Matris nomine venit, ita tamen, ut hic titulus cathedrali Ecclesiæ primario, reliquis vero inferioribus secundario competere videatur. Et hæc posterior acceptio nostro conducit fini. Carpz. *Jurispr. constit. L. 2. Tit. 22. def. 43. n. 1. 1. & L. 1. Tit. 12. def. 186. n. 1.* Befold. *in Thef. pract. sub hac. voce n. 75.* ubi ita : die Hauptkirche / da der Pfarrer wohnet / wird genannt *Mater* oder *Matrix*, da aber kein Pfarrer wohnet oder welche Kirche eingepfarrt ist / die heißt *Filia*, daß sie sich nach der Pfarrkirchen richten solle / wie die Tochter nach der Mutter.

CAP.

CAP. II.

*Sistit Definitionem Ecclesie Matris, ejusdemque
Divisionem.*

§. I.

Ecclēsię Matris definitionem ita tradimus, quod sit Ecclesia quaedam particularis, quę tanquam dignior & principalis unam vel plures limitatas parochias aliasque dependentes ædículas vel capellas filiarum nomine venientes sibi subiectas habet, quarum etiam Mater dicitur, *c. ad Audient. 3. X. de Eccl. adif. c. 1. ne Clerici vel Monachi in sext.* Speidel. *sub voce Kirch/* ubi addit, dici parochialem cum dignitate talem. Carpz. *d. L. 1. tit. 12. def. 186.* Relatum, sive oppositum ejus si mavis nominare, est filia, quam Ecclesiam minus principalem, alteri nempe Matrīci ita subiectam describunt, ut ab hac dependeat, eidemque honorem & obsequium præstare teneatur. Azor. *Inst. mor. part. 2. L. 9. c. 3. in fin. conf. diff. Inaug. Dn. Niesens de Eccles. filiabus c. 2. §. 1.*

§. II.

Prius vero quam definitiones nostras intimius consideremus, videbimus, utrum Ecclesię sive templo tanquam rei inanimatę nomina animantibus proprie competentia tribui possint? Id quod in sensu improprio affirmandum & concedendum esse videtur, cum etiam jus civile ita loqui amet, & in *L. 4. §. 5. de offic. proconf.* Matrem sive Matricem urbem illam nominet, quę in *L. 7. princ. eod.* caput provincię & Metropolis audit. Dionysius

nyhus Gothofredus, *ad cit. L. 4.* notat, dari etiam matrices aquarum *L. 3. c. de aqued.* matrices libellos, unde matricula & matricularii *L. 3. de agent. in reb.* Sallustius Origines dicit eas urbes, quæ aliis originem dederunt. Ita in sylvis Noricis dantur prædia Zeidlariorum, quæ Zeidel-Mütter vocant, & sub iudicio Zeidlariorum quidem continentur, sed alios fundos ad canonem, censum, laudemium &c. obstrictos sibi tenent, qui fundi Zeidel-Söchter vocantur. *vid. dissert. inaug. Dn. Scheulrs à Dersersdorff de Jure Adallicid. c. 3. §. 6.*

§. III

In definitione Ecclesiæ Matris supra abs me exhibitæ generis locum occuparunt verba: Ecclesia quædam particularis; cum universalem nullam hoc sensu agnoscamus, nisi cum Theologis cœtum universorum hominum, quotquot sub sole Deum rite colunt, inque una eademque fidei, gratiæ, salutis, communionis interna persistunt, Ecclesiam universalem nominare velis. *Brunnem. l. c. §. 3.* Dignior & principalis audit, quoniam filia ut accessorium considerata sequitur suum principale *c. accessorium 42. d. R. I. in 6. Slevogt. L. c. 3. §. 3. Carpz. Jurispr. Eccl. L. 2. Tit. 22. def. 343. n. 7.* unam vero aut plures limitatas parochias Ecclesia Mater sub se habere potest, nec non parvas ædículas & capellas, prout teste modo laudato Authore in Tract. de Union. Ecclesiarum ejus generis apud Protestantes plura numero reperiuntur exempla. De capellis consuli potest *Calvini Lexicon juridicum ad h. v. & Stryck in Not. ad Brunnem. Jus Ecclesiast. L. 2. c. 2. ad verb. capella & c. 1. de capell. Non.* Tandem in fine definitionis nostræ subjectionis ex parte filiarum

harum mentio fit, quæ tamen subiectio non in gradu perfecto accipienda est vid. Grot. *d. F. B. & P. L. 2. c. 5. §. 31. vi* cuius Ecclesia filia matricis arbitrio in omnibus esse deberet obnoxia, verum in quodam minus perfecto, beneficio cuius hæc superioritate aliqua ratione ministerii sacri piæque animarum curæ, qua illa regitur, gaudet. Pulchre huc quadrant verba Ziegleri *in Not. ad Inst. Jur. Can. L. I. tit. 5. §. 5. sub §. 5. Inter particulares Ecclesias est relatio & unio non κατ' ὄρεσιν, ut inter matrem & filiam, Dominam & subiectam, caput & membra; sed κατ' ἰσότητα, ut inter pares collaterales, haud secus ac inter membra ὁμοσώμα. aut sorores in una familia, licet igitur soror altera alteram aetate aut virtute posset antecire, non tamen dominationem in illam, quatenus soror est, habet. Sic colonix quamvis sui juris debebant τιμᾶν τὴν μητρόπολιν, eidemque exhibere signa quædam reverentiæ & honoris. Grot. *d. h. l. c. 3. §. 31. n. 1. de F. B. & P.**

§. 17.

Ecclesia Mater talis fit vel per divisionem, vel per unionem. Illud contingit, quando Ecclesia quædam parochialis propter distantias locorum a parœciæ non sine magna difficultate propter tempus hyemale & pluviarum inundationem frequentari potest, atque adeo, ne cultus divinus penitus abs longe diffitis intermittatur, in duas dividitur, & alia parochialis juribus cunctis Ecclesiæ Matris gaudens ex eadem fundatione ædificatur & adornatur, ea tamen lege atque conditione, ut tantquam accessorium adjungatur suo principali, cui originem debet, honoremque competentem ferret, qualem nimirum in suavi quadam conspiratione Minor illa Ecclesia

clesia Majori debet præstare in sacris rite pertractandis
s. 3. X. de Eccl. adif. Concil. Trident. c. 4. sess. 21. Per unio-
 nem mater constituitur, si certa quædam Ecclesia ob
 causas graves alteri cuidam se quasi in adoptionem dat,
 & cum illa se unit, vel ita, ut pristina sua privilegia sibi
 retineat, vel ut his amissis tanquam filia immunitates
 Matris, cui incorporata est, acquirat. *Cap. cum dilectus.*
X. de his qua vi. met. & Gloss. ibid. Petr. Gregor. d. benef.
cap. 20. n. 15. unio vero talis aut in perpetuum aut ad tem-
 pus iniri potest, cujus rei exemplum habemus in duo-
 bus pagis Niederwehren & Dypach haud procul urbe Im-
 periali libera Suevofurtho sitis, & in Comitatu Castellano
 Sichfeldt & Krautheim / quorum Ecclesiæ quondam ad
 tempus unitæ nunc iterum separatæ cernuntur. De
 pluribus unionis speciebus vid. Slevogt *diff. 3. de union.*
Eccles. §. 13.

CAP. III.

De causa efficiente & impulsiva agit.

§. I.

E piscopi autoritas & ad unionem Ecclesiarum & ad
 separationem, cum nimirum nova filialis ædícula
 extruenda est, præcedere & interponi debet.
 Unio enim est res odiosa, & ibi multarum circumstan-
 tiarum trutina adhibenda esse videtur. *cap. sicut unire. X.*
de Excess. Pralat. Deinde Episcopus in sua diocesi jus
 superioritatis habet, omnisque in ea sita ecclesia eidem
 omnino subest. *cap. constitutus 6. Extr. de Rel. Dom. & Nov. 67.*
*c. 1. nec ulli templum ædificare licet sine prævia cogni-
 tione*

tione Episcopi, ad quem omnis piarum causarum cura spectat, ideoque autoritas ejus & consensus accedere debet. Cardin. Tusch. *tom. 3. pract. concl. 22. n. 1.* Cognitio vero causæ & inquisitio in præsentī casu consistit in eo, ut exploretur prius, utrum unio Ecclesiis uniendis conducatur, & utrum Ecclesiæ filialis exstructio Ecclesiæ Matrīci expediat, nec in ejus vel tertii cujusdam grande præjudicium vergat? utrum redditus sufficientes ad ædificandam novam Ecclesiam, & ad stipendia sacerdotis & custodis adsint? *can. Nemo Ecclesiam g. de consecr. & Gonzal. Tellez ad cap. 3. X. de Eccles. adif.* Inprimis hîc cautio adhibenda, ne ædificatione novi templi vicinis ædibus noceatur, quia Ecclesia cultrix justitiæ ex favore religionis alteri damnum inferri non patitur, *1. Feud. 13. & B. Dn. Linck in d. diff. p. 2. §. 4.*

§. II.

Et hæc quidem apud Romano-Catholicos adeo vera sunt, ut Ecclesia sine consensu & autoritate Episcopi exstructa, omissis & neglectis canonum requisitis, libertate atque immunitate Ecclesiastica non gaudeat. *c. g. de consecr. dist. 1.* In terris autem Protestantium vi §. 9. *Pacif. Rel. & Instr. Pac. Westph. art. 5. §. 16. & 48.* Pontificis potestas suspensa est, adeoque consensus illius hîc requirendus, qui superioritate territoriali, & beneficio hujus Jure Papali & Episcopali gaudet. *conf. hic 4. Rescripta Electoralia Saxonica abs Carpzovio in Juispr. Consist. l. 2. t. 22. def. 334.* adducta. Non tantum vero Electores & Principes Evangelici, verum etiam Comites & reliqui Status immediati, comprehensa Libera Imperii Nobilitate, hoc jure circa sacra pollent. *d. Instr. Pac.* Quadrant huc verba Rescripti

scripti Serenissimi Electoris Saxoniae, ita se habentia: Welches alles Unserer Lands-Fürstl. Hoheit und habenden *Juribus Episcopalibus* zuwider laufft. Oldenburg. *in Notit. Imp. Rom. Germ. part. 2. disc. 16. p. 1008.* ita inquit: Die *Ecclesiastica potestas* ist ein schöner Carbunckel/ welche dem Fürstlichen Castor herrlichen Glanz giebet. vid. Dn. Coccej. *in Fur. publ. prud. c. 22. §. 15.* Status Protestantibus hoc jus Episcopale plerumque per Senatam sanctiorem, Consistorium vocant, exercent. Quando vero Ecclesia nova extruitur, ipsi ad auctoritatem Episcopalem & consensum declarandum, primum lapidem angularem ponunt, cui inscriptio quaedam subicitur. Exemplum Electoris Palatini, CAROLI LVDOVICI, refert B. Dn. Linck *l. c.* id quod ipsum etiam Illustrissimus Comes ac Dominus, DN. IOHANNES FRIDERICVS, Comes Castellanus, Dominusque meus clementissimus, tanquam summus Comitatus sui Ecclesiarum Episcopus, fecit, & An. 1708. d. 9. Maji lapidem primum Templi Rudenhufani laudabili pioque zelo jecit.

§. III.

Præter Episcopi consensum & auctoritatem interponendam ad unionem vel separationem instituendam, etiam Decanus capituli, ut hoc convocet, citandus est, & quoniam priori casu Ecclesia plus decrementi quam incrementi capit, vel hac de causa consensus ejus magis necessarius esse videtur, quam casu posteriori. Barbof. *de Fur. Eccles. l. 3. c. 16. §. 2. n. 42. c. cum nos. 3. de his, que fiunt a Præb.*

§. IV.

Nec Patronus futuræ Ecclesiæ Matricis hic prætereundus, sed etiam vocandus est, ne scilicet ipsi invito ratio-

ratione filiae uniendae novus Compatronus adjungatur, inque communionem Matrem discordiarum, hoc modo implicetur. Si Matris Patronus dives novae filiae dotem conferre nolit, jure suo excidit, & Ecclesia filialis peculiarem nanciscitur patronum. Lambert. *de Jur. Patron.* l. 3. qu. 7. art. 5. n. 1. 2. 3. Jure tamen praelationis praee omnibus frui Dominum territorialem filialis Ecclesiae vult Panormit. *in c. 2. §. 9. X. de Jur. Patron.* Dantur autem certi casus, ubi Patroni praesentia non est necessaria, sed jure suo privatus censetur vel ad tempus, vel in totum. Brunnem. *Jur. Eccles. l. 2. c. 8. §. 28. & dist. diff. de Eccles. filiab. c. 5. §. 9. seqq.*

§. V.

Considerandae nunc sunt causae unionis atque separationis, quae abs Episcopo bene ponderandae sunt, atque ideo prudentiae ejus, arbitrio & cognitioni sunt committendae. Canones praecipue duas illarum adferunt, urgentem nempe Ecclesiae filialis uniendae necessitatem, evidentemque utilitatem. *cap. 33. §. si evidens. Extr. de prob. sap. Eam 4. Extr. de arat. & qualit. praef. cap. Monasteriorum 1. Clement. de Reb. Eccles. non alien.* Utilitas vero in eo consistit, si ob reddituum tenuitatem non idonei sacerdotes ad sacra munia obeunda inveniri possunt. *cap. Eam Te. Extr. de ar. & qualit. & ord.* Per unionem vero Ecclesia dotatur adeoque digniorem sponsum facile reperire potest, qui curam animarum exactiorem gerat. Lancell. *in Inst. Jur. Can. c. 2. tit. 19. §. 2.* ubi & locorum opportunitatem, & temporis qualitatem, puta, quia in loco eo Christianorum dicatur imminutus numerus inter utilitatis causas adfert. *can. Et temporis. qu. 1.* Necessitas vero hoc suadet,

det, cum duæ Ecclesiæ adeo sunt pauperes, ut impossibile sit, earum proventus ad victum duorum sacerdotum sufficere. *c. ex parte. Extr. de atat. & qualit. in fin. & can. unio. qu. 3.* aut si altera hostium immanitate desolata sit, nec sumptus adsint, ut reædificari queat. *can. postquam hostil. 16. qu. 1. Card. Tusch. concl. 21. n. 1. Carpz. l. 1. tit. 10. def. 156.* Verba Rescripti hæc sunt: Wann aber dergleichen *Conjunctiones* an Unser Ober-Consistorium gehörig / auch ob darzu genugsame rechtmäßige Ursache vorhanden / erkennet wissen wollen &c. Rationes ad divisionem novamque Ecclesiam filialem ædificandam inducentes sunt 1.) incommoda viarum, *c. ad audientiam 3. X. de Eccles. adif. quæ ob nimiam futuræ Ecclesiæ Matricis distantiam parochianis obveniunt, inprimis hyemali tempore, quo gelu, nix, procellæ & imbres peregrinantes affligunt: æstate vero intensum Solis calorem sentiunt, ut adeo propter senes filiaſtas, mulieres gravidas & liberos exstructio Ecclesiæ filialis necessaria sit. vid. Concil. Trid. sess. 21. de Reform. c. 4.* 2.) Incrementum coetus Christiani *can. precipimus. 53. c. 10. qu. 1. Exemplum adfert Slevogt in differe. 3. de div. Eccles. c. 5. p. 123.* 3.) Cautela propter leproſos adhibenda; Ecclesiæ filia pro his exstructæ leproſariae vocantur, Germ. Hospital-Kirchen / B. Dn. Linck *ad Decret. tit. X. de Eccles. adif. & alleg. diff. de Eccl. filiab. c. 4. §. 3.* Præter jam commemoratas justas causas alioe adhuc procul dubio erunt, in quibus solennis illa Prætorum formula adhibenda: Item si qua alia mihi justa causa esse videbitur, inter quas diversitatem linguarum & rituum, hærefeosque imminentis metum refert Slevogt. *c. 1.*

CAP.

CAP. IV.

*Describit ritus & modos circa constitutionem
Ecclesia Matricis occurrentes.*

§. I.

Gentiles templa & omnia, quæ Deorum cultui destinata erant, solenni verborum formula dedicasse & consecrassè, ex tribus inscriptionibus, quas nobis exhibet Rosin. *in Antiq. Rom. L. 2. c. 1.* patet. Nimirum ex solius luminis naturæ instinctu illos non latebat, cultum Numinis esse omnium humanorum negotiorum sacratissimum, nec usibus Divinis aliquid adhibendum esse, quod non prius solenni ceremoniarum ritu abs usu profano ad sacrum esset translatum. Nec Christiani ex verbo divino edocti aliquid hac in parte intermiserunt, prout ipse Imperator Justinianus in *Nov. 67. c. 2.* de solennibus in Ecclesiarum ædificatione attendendis agit. *Jung. Nov. 5. c. 1. & Nov. 131. c. 7.* De jure canonico Episcopus seu Diocesanus etiam crucem figit in loco, ubi altare extruendum, atrium designat, precibusque præmissis primum lapidem ponit. Paul. de Citadin. *de Jur. Patron. p. 3. art. 1. num. 8. can. nemo. 8. de consecr. dist. 1. Lancell. in just. Jur. Can. Tit. 18. §. 9. Carpz. Jurispr. Eccles. L. 2. def. 334.* De moderna Romano-Catholicorum consecratione vid. Ioh. de Selv. *in Tract. de benef. p. 1. qu. 5. n. 64. Bellarm. Tom. 2. Controv. L. 3. de cult. Sanct. c. 5.* Quid apud protestantes hac in parte obtineat, docet B. Dn. Stryck. *in Not. ad Brunnem. J. Eccles. L. 2. c. 2.*

§. II.

Festum vero dedicationis templorum diem ejusque repetitionem anniversariam Encoenia dicunt, & lingua nostra vernacula per vocem Kirchweih efferunt. Weihen enim Germanis est sacrare sive consecrare, & Weihe i. e. facer, unde Weihe-Nacht / sacra nox, sive natalis Domini, item Weihe-Wasser. Struv *de dedic. templ. c. 1. n. 15.* & B. Dn. Linck *l. c.* Pio vero & laudabili instituto hæc Encoenia anniversaria abs primitiva Ecclesia fuerunt celebrata, quæ successu temporis in maximos degenerarunt abusus, adeo ut etiam in plurimis Franciæ nostræ orientalis pagis Filiastæ improprie tales, die Gingsparrten / nullo templo proprio gaudentes, sed in æde sacra matricè cultum Divinum exercentes, Encoenia anniversaria habeant, & quidem non cum Ecclesia matre, quod concedendum foret, verum alio die, Baccho potationibus, Cereri commestationibus, Veneri lascivis saltationibus & effrenibus libidinum generibus sacra celebrant & vota quasi persolvunt.

§. III.

Sed ut in viam redeam, & Ecclesia Matrix & filia, eo quo dictum est modo, abs Episcopo, vel in Terris Evangelicorum abs Superintendente, principis sui tantquam summi Episcopi personam sustinente, consecratur, abs quo etiam novus Pastor filia est ordinandus, si nempe præbendæ sive redditus Ecclesiastici ratione Divini officii abs Parocho percipiendi sint sufficientes. Camill. Borell. *L. 1. Dec. Tit. 29. n. 4.* & Brunnem. *in Jur. Eccles. L. 2. c. 4 §. 2.* Papa Alexander III. in Rescripto ad Archiepiscopum Eboracensem ad sustentationem Parochi ejus-

ejusmodi obventiones Ecclesiasticas ejus villæ, & viginti acras terræ frugiferæ abs Domino ejusdem villæ conferendas destinavit *c. Ad audientiam 3. Extr. de Ecclef. edicto.* Quid hic acra terræ sit; non satis est expeditum. Vossius *in tr. de vitiis Latini sermonis* ait, descendere illud ex Lingua Germanica, & certam agri mensuram, veluti jugerum einen *Aker* / significare. Alii Acram id appellant, quantum par boum uno die arare possunt. Slevogt *diff. 3. de Div. Ecclef. §. 13.*

§. IV.

Perlustrato jam modo & ritu, quibus beneficium conferitur, restat, ut consideremus, quot modis illud vacet. Vacans vero dicitur, cum pastore caret, pari modo, uti vidua marito carens in jure vocatur mulier vacans. *L. 5. §. 1. ff. ad L. Jul. de vi publ.* Contingit vero hoc vel morte naturali, vel civili, vel spontanea parochi resignatione. Prætermisiss duobus prioribus modis satis notis, de ultimo hic aliquantisper erimus solliciti, & videbimus, in cujus manus illa resignatio Ministri Ecclesiæ fieri debeat. Cum regulariter jus instituendi Ministrum Ecclesiæ ad jura Episcopalia pertineat, ex eodem capite *arg. L. 35. ff. de R. F.* jus eundem destituendi vel removendi cæteris paribus eo spectabit. *c. præterea 4. & c. 5. §. 10. de Jur. Patron.* Carpz. *Jurispr. Consist. l. 1. def. 20. n. 6. 8.* In Marchia tamen & aliis quibusdam Evangelicorum Statuum terris hoc obtinuerunt Patroni, ut & jus removendi Pastorem habeant, teste Stryck. *in not. ad Brunnem. F. Eccl. l. 2. c. 8. verb. Jurisdictionem.* Ejusmodi Parochus vero Ecclesiæ Matricis dimissionem suam per libellum supplicem abs Episcopo, vel ubi Patrono hoc jus competit, abs eodem

impetrare, causasque legitimas allegare debet, nec deinde, alio Pastore in locum ejus successore, poenitentiae locus est, adeoque actus parochiales neque in Ecclesia matre, neque in filia, alium licet agnoscente Patronum, sine consensu Episcopi exercere potest. Propter rationes tamen graves & praegnantibus ex gratia hoc ipsi abs Episcopo indulgendum esse, est, quod volunt Facult. Theol. & Juridic. Tubing. in Responso de Anno 1710. d. 10. Jan. in causa des von freyen Strücken (ex intempestivo quodam zelo) seine Pfarr resignirenden M. und an dessen Stelle von denen des H. R. N. Grafen und Herren zu Castell/ und Freyherrn von Münster/ als Episcopis und Patronis, constituirten und vocirten Pfarrers K. hisce verbis: Wann nun aber Prezdorff ein Filial von Burekhaslach/ wie aus denen beygebrachten documentis zu ersehen/ und er Pfarrer K. auf die ganze Pfarr vocirt und beruffen worden: Als sucht er auch wegen ersterwehnten Filials nichts anders/ als was ihme ratione vocationis zuständig/ und muß also/ was hierinnen von der Mutter statuiret worden/ auch wegen ihrer Filialen/ als pertinentien/ gesagt werden. *In resignatione enim Ecclesiarum sufficit allegasse principale, quo vero omisso est accessorio nominato resignatio est nulla. Sel. v. de Benef. p. 3. qu. 12. qual. 14.* Und ob schon das Jus Patronatus ratione Filiae dem Herrn von K. zuständig/ so kan doch solches dahin nicht operiren/ daß er sich wegen der Besetzung dieses Filials solte annahmen/ und sich dessen prävaliren lassen könnte. Sollte jedoch Hr. M. mit aller geziemender submission und respect Gn. Herrschafft begegenen/ so wolten wir darvor halten/ daß wegen seiner 33 jährigen guten Dienste im Ministerio, und der daher bey seiner Gemeinde noch habenden
 Liebel

Liebe / welche sie durch Einreichung einiger Intercessionalien gezeiget / auch ob rem angustam domi, ihne gleichwohl ad tempus, und bis ausschender / oder sich ereignender anderweitiger accommodation, die Vernehmung des Officii Pastoralis zu Preshdorff und Homber ex gratia indulgiret werden mögte.

CAP. V.

De Effectibus & Juribus Ecclesie Matris.

§. I.

Ecclēsia mater 1.) Jure superioritatis cujusdam in filiam sibi subjectam gaudet, honoremque & reverentiam omni jure abs eadem exigere valet. *c. ad Audientiam 3. X. de Eccles. adif.* 2.) Non solum omnia sua privilegia, jura & immunitates, nisi aliter conventum sit, sed etiam onera filiae communicat: participans enim de commodo, participare etiam debet de incommodo. *l. 10. ff. de R. I. cap. qui sentit 55. de R. I. in 6.* Inter has immunitates vero non minima est, quod filia aequae ac matris jure asyli praedita sit, daß sich einer des **Ottes-Frieden** und Kirchen-Freyheit gebrauchen dürffe / ita, ut ob loci reverentiam judex secularis delinquentem in Ecclesia capere, indeque extrahere nequeat absque licentia judicis Ecclesiastici. *l. 6. & tot. tit. C. de his, qui ad Eccles. conf. can. sicut antiquit. 17. qu. 4. c. fin. de immunit. Eccles.* Nec Gentiles hoc immunitatis privilegio templa sua defraudarunt, ita tamen, ut eo confugientes tunc demum tuti essent, si aram fuissent amplexi, id quod patet ex Cornel. Nep.

Nepot. *in vit. Pausan.* Abs aris autem nemo sine piaculo avelli poterat. Ros. *in Antiq. Rom. l. 1. c. 13.* Hinc etiam Rex Salomo fratri Adoniæ cornua altaris amplectenti veniam dedit, vitæque ejus pepercit. *L. 3. Reg. c. 1. v. 51. & 53.* Non tantum vero templis & aris, sed etiam statuis Principum, *L. unic. C. de his, qui ad stat. conf. & §. 2. Inst. de his, qui sui vel al. jur.;* Urbibus, *Exod. 21. v. 13.,* & domibus quibusdam illud jus asyli abs Imperatoribus & Principibus concessum fuit. Ita Limn. *in Addit. ad F. P. L. 5. c. 7. n. 25.* asyli Castellensis & Brixentadiensis mentionem facit, & singularia quædam de illis narrat. Miseris vero, non facinorosis, asyla prodesse debere docet Grot. *L. 2. de F. B. & P. c. 21.,* & Gronovius ibi in notis egregio exemplo id illustravit. De abusu hujus juris queritur B. Stryck. *l. c.* ubi etiam asserit, quod apud Protestantes nemo delinquens in Ecclesiis tutus sit, sed inde extrahi possit sine Episcopi consensu abs magistratu ordinario cujusque loci jus Patronatus in illam Ecclesiam sive matrem sive filiam exercente. Carpz. *in Pr. crim. part. 3. qu. 110. n. 96.*

§. II.

Ad Jura Ecclesiæ Matris 3.) spectat, quod parochus Ecclesiæ filialis foro Ecclesiæ Matris in spiritualibus subiectus sit, religiosique Jure habeatur, quod rei religiosæ adhæret *L. 34. ff. d. R. Vindic.* atque adeo coram Episcopo Matricis forum competens fortiatur. conf. Magnif. DN. HILDEBRAND *in diss. de prævalent. Jur. Canon. præ Civil. in for. c. 2. §. 8.* nec juxta *C. ut fama 35. X. de sent. Excommun.* in flagrante crimine deprehensus abs Magistratu seculari puniri, sed saltem capi & ad judicem competentem deduci debet clericus. Apud Protestantes vero
conve-

conveniuntur vel coram Consistorio, vel etiam ut Laici coram Cancellaria, uxoresque eorum & liberi idem sortiuntur forum

§. III.

Quod si Ecclesia filia proprio destituatur sacerdote, decimas 4.) Matrix exigere abs illa potest. *cap. ex transmissa 10. Extr. de prescript. ibique gloss. & DD.* si vero illa peculiarem Parochum habeat, huic quidem decimæ sunt solvendæ, Matræ tamen census annuus vel aliquid huic simile singulis annis in signum subjectionis est præstandum. Melius autem providere pastoribus decimis fructuum, quam certis agrorum mansis ad culturam vel etiam ad locationem iis assignatis. B. Brunnem. *J. Eccl. L. 2. c. 5. §. 6.* putat hac de causa, quia decimæ Jure Divino clericis assignatæ essent, & hi eo ardentiores preces concipiant ad Deum Benedictum pro benedictione divina parœcæianis elargienda. In Imperio nostro Romano-Germanico lis inter Romano-Catholicos & Evangelicos olim agitata ita sopita fuit, ut illæ Decimæ, in quarum possessione vel quasi percipiendi Anno 1624. die 1. Januarii vel alio illius anni tempore fuerunt Protestantes, iisdem absque ulla exceptione solvantur, nulla ratione habita monasteriorum, quibus decimæ erant destinatæ, destructorum, quas decimas Domini territoriales sibi vendicarent. *vid. Instr. Pac. art. 5. §. 46. & 47.* Eodem §. ratione decimarum novalium, de quibus in *cap. quid per noval. 21. d. v. s. & c. ult. Extr. de privileg.* agitur, dispositum est. Cum vero juxta Jus commune omnia loca deferta ad principes Jure superioritatis territorialis pertineant per *t. t. C. de omn. agr. def.* ex his si coluntur, decima pars fructuum loco vectigalis Domino Territorii pendenda

da est. Clerus vero, ut jam olim ita & adhuc hodie novalium decimas contra tenorem *d. Inst. P.* prætendit, testante hoc experientia quotidiana. Pl. de decimis vid. ap. Carpz. in *Jurispr. Eccl. L. 1. def. 125, usque ad def. 137.*

§. IV.

Actus 4.) Parochiales & præcipue Baptismus in Ecclesia Matrice peragendi sunt, quoniam duæ Ecclesiæ baptismales in una parochia non tolerantur. *Can. baptism. cum duob. seq. c. 16. qu. 1.* quæ tamen omnia in terris Evangelicorum mire variant. 5.) Ecclesia Mater Jus quæsitum etiam in hoc habet, quod filiastræ conferre debent ad sartum tectum conservandum templum, eoque pertinentia baptisteria, organa pneumatica, ad reparandas ædes parochiales, nisi ipsi hæc omnia peculiariter habeant, vid. *Rescript. Consist. Elect. Lips. de Ao. 1628 die 25. April.* quod apud Finckelth. de *Jur. Patron. c. 4. n. 87.* extat. In quantum vero ad restaurationem templi collapsi vel fulmine corrupti & combusti contribuere teneantur, nulla lege definitum est, verum consuetudo cujusque loci attendenda est. Carpz. in *Jurispr. Eccl. L. 2. def. 343. 345. seqq.*

§. V.

Parocho Matricis fato functo, ejusdem Patronus obitum hunc filiali, si uno plures, omnibus Patronis significare debet. Ita decretum in Consist. Lipsiens Anno 1630. die 10. Sept. *Das S. deswegen DD. in Schrifften gebührlich zuersuchen / und Ihme anzudeuten schuldig.* Lite vero exorta inter hos Patronos circa electionem & præsentationem novi parochi, res vel sorti, vel Episcopi arbitrio esset committenda, *Actor. 1. vers. ult. c. ne pro de-
fectu*

feitu 41. X. de Elect. Per alternationem etiam, qua multae lites sepeliuntur, res expediri possent, quod alias vocare solent, per Turnum praesentare. *Ziegl. ad Lancel. d. tit. 28. §. 12.*

§. VI.

In Electionem tamen, praesentationem, & vocationem novi Parochi populus utriusque Ecclesiae liberrime consentire debet, cum hoc jus Divino jure ipsi competat propter conjugium spirituale, quod est inter Ecclesiam & Pastorem. Egregie de hoc differit Danhauerus *in Theol. conscient. p. 2. Dial. 3. sect. 3. qu. 5.* Consensu autem semel declarato amplius abs eodem recedere nequit, cum quae semel placuerunt, amplius displicere non possunt *c. 21. d. R. 1. in 6.* & alteri jus quaesitum excludit praenitendi facultatem. *Mev. L. 7. Dec. 360. n. 1.* Ita in Responsio Tubing. ante jam allegato de Anno 1710. Und haben auch die von der Mutter-Kirch vorgeforderte *Filiasten* und Eingepfarrten auf vorher ergangenes Befragen sich dieser des Pfarrers *R. vocation* halber mit den obigen *conformiret*, und daß sie sich nicht *separiren* lassen wollten. &c.

§. VII.

Non vero alius, quam eandem cum Ecclesia, cui praeficiendus est, fidei confessionem fovens parochus praesentandus & vocandus est, quamvis Patronus alii sectae addictus sit, juxta *Rec. Imp. de anno 1555. §. Rel. c. 10.* Plus enim Ecclesiae hic providendum quam Patrono, cum hic non sui, sed Ecclesiae causa exercent Jus Patronatus. *Stryck. in not. ad Brunnem. F. Eccl. L. 2. c. 8. §. 19.* In Francia hac orientali plurima hujus rei extant exempla,

pla, ubi sæpe Patronus Romano-Catholicus Ecclesiæ Evangelicæ præsentat, & vocat Ministrum eadem sacra sequentem.

§. VIII.

Coronidis loco hic addere juvabit, quod apud Status Protestantés parochi mortui viduæ & liberorum ratio habeatur, & non tantum salarium promeritum, sed etiam annus gratiæ illis concedatur, qui gratiæ annus pro diversis locis diversus est. In Saxonia enim redditus ex dimidio gratiæ anno, das halbe Gnaden-Jahr; in aliis vero quibusdam terris ex integro anno percipiunt. Carpz. *Jurispr. Eccl. L. i. def. 170. & seqq.*

CAP. VI.

Unionis revocationem & dissolutionem Ecclesiarum proponit.

§. I.

IN his terris nihil inconstantia durabilius esse & maximorum imperiorum instar, quæ fatales periodos attingunt, Ecclesias etiam vicissitudinibus & fortunæ varietati obnoxias esse, certo certius constat.

§. II.

Dissolvuntur vero 1.) si vel mater vel filia ad alterius religionis castra transeat, atque ita vinculum fidei & religionis, quo colligatæ erant, rumpat. Exempla itidem plurima in Imperio nostro Germanico, & præcipue

pue in Circulo Franconico deprehenduntur, ubi Mater Protestantium religioni addicta, filia vero Romano-Catholicam amplexa est, & vice versa. Nec vero Patronus ejusmodi Ecclesiam reformare potest, cum juxta *Instrum. Pac. Westph. Art. 5. §. 44.*, neque jus gladii, Patronatus, filialitatis &c. jus reformandi tribuant, sed omnia in statu, quo An. 1624. fuerunt, debeant permanere. *§. 2. d. Art. 5.* Hinc etiam sequitur, quod, si Jus Patronatus in Ecclesia filia ad successorem heterodoxum sit devolutum, hic non possit prohibere, quominus Filiastæ in Ecclesia matre cultui divino secundum principia & ritus religionis suæ vacent. In quantum vero Statibus Imperii jus reformandi in terris suis competat, videri potest apud Coccej. in *Jurispr. publ. c. 18. sect. 1. §. 29.*

§. III.

Ecclesiæ unitæ in totum abs se invicem possunt separari, & unio dissolvi, suadente hoc præsentissimo necessitatis periculo, & evidentissima utilitate: Si enim propter has ipsas rationes unio quondam suscepta fuit, propter easdem iterum dissolvi potest. *arg. L. 35. & L. 100. ff. de R. J. & c. 1. x. eod. tit.* Harum caularum vero cognitio sicut in constitutione, ita etiam in dissolutione ad Episcopum spectat, ejusque consensus hic summe necessarius est. Cum enim illi incumbat, omnem curam eo intendere, ut tam Ecclesiæ matri, quam filiæ, reditus, sustentatio & honor competens ferventur. *arg. c. ad audientiam 3. Extr. de Eccl. adif.* inde etiam fluit, ejus arbitrio omnes causas Ecclesiasticas, atque ideo has separationis & dissolutionis etiam relinquendas esse. Citandi tamen sunt illi, quorum interest. *cap. fin. de Elect. in Sext.*

Inter justas vero & legitimas ejusmodi causas nec ultimum locum occupat, quando Ecclesia mater vel filia, hostili furore, sævientibus flammis, terræ motu, vel alio casu fortuito sint consumptæ & collapsæ, & propter Parœcianorum fiscique Ecclesiastici exhausti paupertatem, tenuousque redditus nullum aliud templum exstrui possit: tunc enim fundi Ecclesiæ dotales & redditus destructæ ad alteram adhuc salvam transferuntur.

§. IV.

Materiæ dignitas & amplitudo jure meritoque postulat, plura de uno atque altero huc spectante proferret: verum cum propter penuriam temporis negotiorumque in noviter mihi injuncto officio obvientium multitudinem, domi huic dissertationi conscribendæ non multum diligentia & operæ impendere potuerim, in hac celeberrima Academia vero propter rationem modo adductam ultra septimanam, & quod excurrit, degere non licitum esset; L. B. mihi in hoc veniam dabit, & si quædam perperam scripta in hac dissertatione inveniet, imbecillitatis humanæ memor *Legem 2. §. 14. C. de V. l. E.* in memoriam sibi revocet: *Omnia habere memoriam, & penitus in nullo peccare, divinitatis magis, quam mortalitatis est.* Antequam vero me in portum recipiam, D. T. O. M., Patri luminis & veritatis, demissas & sempiternas persolvo gratias pro innumeris in me collatis beneficiis, proque divino suo in hoc labore mihi præstito auxilio. Servet, tanquam summus Ecclesiarum Patronus, cœtum fidelium suorum in vera fide & unione Spiritus, ut brachio potentissimo clypeoque ejus firmissimo muniti contra insultus hostiles fortiter pugnent, & tanquam

tanquam filii Ecclesiae militantis, aliquando in triumphantem illam omnium Ecclesiarum Matrem, coelestia Hierosolyma, coronis triumphalibus cincti recipiantur, ubi sempiternis laudibus coram sanctissimo Sacro-sanctae Triadis throno Te Deum Patrem, Deum Filium, & Deum Spiritum Sanctum, ineffabili voluptate perfusi, venerabuntur.

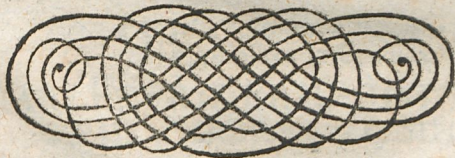
COROLLARIA.

Thesaurus in fundo feudali inventus totus cedit vasallo.

Vasallus Dominum feudi alere tenetur.

Liberis ex damnato legibus coitu natis, sive incestuosi, sive adulterini sint, debentur alimenta.

Non æquum est, *in Novell. 134. c. 10.* Adulterii poenam ratione foeminae mitigatam esse.

JE Vous souhaite de tout mon cœur,
 Monsieur, mille & mille bonheurs
 Et beaucoup de prosperités
 Pour Vôs nouvelles Dignités,
 Vous pouvez être persuadé,
 Que je serai toujours charmé,
 Si Justice l'on Vous rendra
 Et Vôtre merite loüera,
 Car il faut dire en verité,
 Que Vous l'avez bien merité,
 Et Vous n'avez rien negligé,
 Pour Vous rendre tout achevé
 Suivez, suivez toujours les traces
 De la science & des graces
 Comme Vous avez commencé,
 Et Vous serez recompensé,
 Toutes les Muses Vous suivront,
 Et Vôtre Esprit loüeront.

*Par cette felicitacion temoigne son estime
 à Monsieur le Candidat*

**CHARLES FRIDERIC GOTTLIEB
 COMTE & SEIGNEVR DE CASTELL,**

Sic

Sic Te, qui fueras quondam mihi fidus
Achates,
Post iter exhaustum præmia digna manent.
Præmia digna manent ; summi tribuuntur
honores,
Cultores decorat, queis Themis alma suos
Gratulor idcirco: Numen Tua cœpta secundet,
Semper & optato fine coronet ea.

*NOBILISSIMO DN. CANDIDATO
hæcæ pauca de promeritis Juris hono-
ribus gratulabundus apposuit*

**VVOLFGANGVS GEORGIVS,
COMES ET DOMINVS DE CASTELL.**

A Quoi me sert de bien penser, si tres-mal je m'explique
Pour Vous feliciter, quoi que mes vœux uniques
Dans Votre caractère Vous veulent mille bonheurs,
Mechant ou bon poëte je parle du fond du Cœur.

*Ainsi felicité MONSIEUR LE CANDIDAT,
comme son Ami intime, de sa nouvelle
dignité*

**LAURENT, Capitain du Regiment de
S. E. MONSEIGNEUR LE COMTE
DE CASTELL.**

212

SS(O)SS

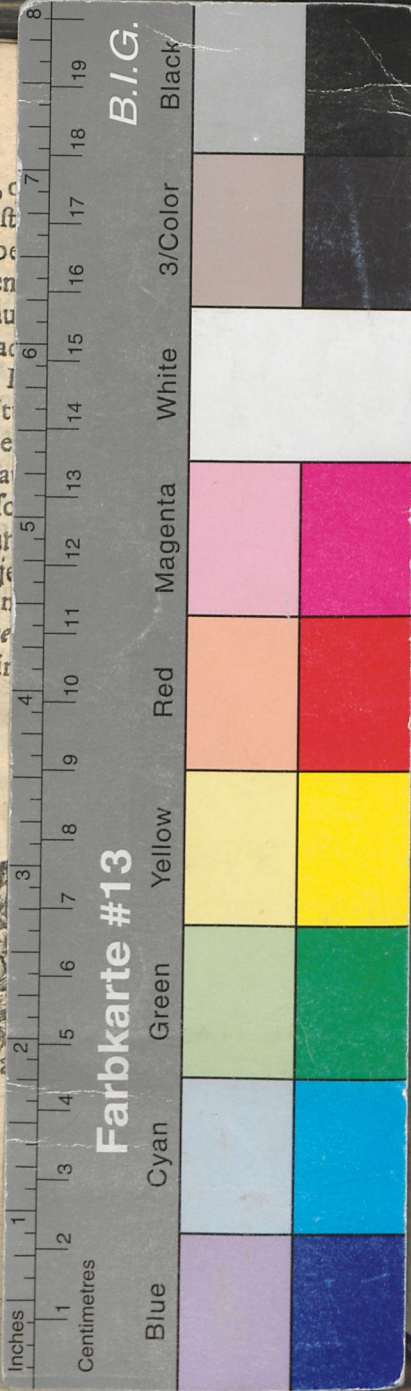
ULB Halle 3
005 353 122

SB

I. 425. 17

Q. D. B. V.
DISSERTATIO INAUGVRALIS
IVRIDICA, 1713 19

DE
ECCLESIA MATRE,

QVAM
SVB PRAESIDIO
ALTISSIMI,
EX DECRETO
MAGNIFICI

ICTORVM ORDINIS,

IN
INCLVTIS ATHENIS NORICIS,
SVMMOS IN VTROQVE IVRE
HONORES AC PRIVILEGIA DOCTORALIA
RITE LEGITIMEQVE PROMERITVRVS
SOLENNI ERVDITORVM EXAMINI
SVBMITTIT,

DIE XXX. OCTOBR. A. C. MDCCXIII.

IOHANNES CHRISTOPHORVS
BAVMGAERTNER,

BRIXENSTADIO - FRANCVS,
ILLVSTRISSIMI AC CELSISSIMI COMITIS
CASTELLO-RVDENHVSANI CONSILIARIVS.

ALTORFI NORIC. LITERIS IOD. GVIL. KOHLESII, ACAD. TYPOGR.

